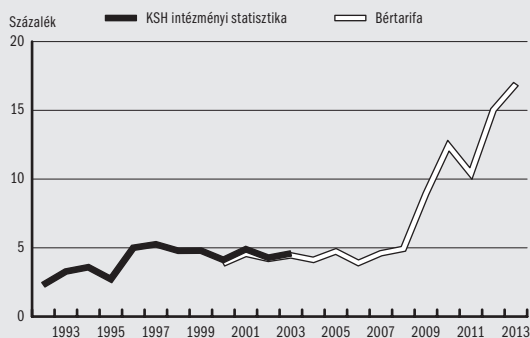

1.2. A közfoglalkoztatás mérete és költsége

SCHARLE ÁGOTA

A magyar közsféra egyik sajátossága a nemzetközi összehasonlításban nagynak számító és folyamatosan bővülő „közmunkaiparág”, melynek létszáma nagyobb, mint a textiliparé vagy a vízgazdálkodásé, és 2010-ben az állami egészségügyével is vetekedett (K1.2.1. ábra). Magyarországon 1996 és 2008 között éves átlagban 30–40 ezren dolgoztak valamilyen közfoglalkoztatási formában, ez a létszám 2009-től 60–100 ezerre nőtt, és 2013-ban meghaladta a 130 ezret. Ez azt jelenti, hogy átlagosan az év bármely napján a regisztrált munkanélküliek 10–14 százaléka (2013-ban 21 százaléka) közfoglalkoztatottként dolgozik, nagyjából ugyanannyian, mint az átképzésben, bértámogatásban és más aktív munkaerő-piaci programban részt vevők összesen.* A különféle közfoglalkoztatási programok együttes költsége 2008 előtt a GDP 0,1–0,2 százaléka körül mozgott, ami az Út a munkába program elindítása után 0,2–0,5 százalékra nőtt.

K1.2.1. ábra: Közfoglalkoztatottak részaránya a közszférában dolgozók körében, 1992–2013

Forrás: Közfoglalkoztatottak száma: MTA KRTK KTI Adatbank és NMH éves jelentések, Cseres-Gergely (2014). Költségvetési szféra létszáma: KSH intézményi munkaügyi statisztikája és Köllő János becslése az NMH Bértarifa-felvétel alapján. Az 1993. évi adat a két szomszédos év átlaga.

Az OECD 2010. évi adatai szerint a közfoglalkoztatásra költött állami források csak Belgiumban értek el hasonlóan magas szintet (a magyar GDP 0,39, illetve a belga GDP 0,36 százalékát). Az ír, francia, és szlovén kiadások szintén magasak, de a magyarnál szerényebbek, míg a többi európai országban nem érik el a GDP 0,1 százalékát. A létszámot tekintve is kiugróan nagy a magyar közfoglalkoztatási szektor: Magyarországon 2010-ben az aktív népesség 2,4 százaléka dolgozott valamilyen közmunkán, míg Belgiumban 3,2 százaléka. A szlovák, az ír és a francia létszám (rendre 1,6, 1,1 és 1,0 százaléka), bár kisebb, de jelentős, a többi országban azonban az 1 százalékot sem érte el.

Közfoglalkoztatási programok 1987 óta működnek Magyarországon. Más néven és némileg más feltételekkel, de hasonló tartalmú közfoglalkoztatási programokat működtettek 1987-től a járási tanácsok, 1990-től a munkaügyi hivatalok/központok, 1996-tól a Közmunka Tanács és 1997-től a települési önkormányzatok is. A létszámuk azonban csak 2009-ben, az *Út a munkához* program elindítása után emelkedett erre a nemzetközi mércével mérten is magas szintre.

A jelenlegi magyar szabályozás szerint a közfoglalkoztatottak félig-meddig alkalmazottak: a bérből nyugdíj- és egészségügyi járulékot vonnak, táppénzre és szabadságra is jogosultak, viszont a rendes minimálbérnél valamivel kevesebbet keresnek.** Közmunkát olyan feladatra szervezhet az önkormányzat, ami a közjót szolgálja, de nem kötelezően ellátandó feladata, azaz elvileg a védőnő, a bölcsődei gondozó vagy a szociális ügyintéző nem lehet közmunkás.

A közmunka olcsó munkaerőt biztosít, de *csak azt*, azaz csak akkor olcsó az önkormányzatok számára, ha olyan feladatokra használják, amelyek-

* Egészen pontosan, a közfoglalkoztatottak számát a regisztrált munkanélküliek és a közfoglalkoztatottak együttes számával vetettük össze.

** További eltérés, hogy ha nem vállalják a közmunkát (vagy rendes felmondással kilépnek), akkor 60 napig nem kerülhetnek vissza a munkanélküli-nyilvántartásba, és nem igényelhetnek segítyt.

hez sem jelentős tőke, sem komoly szakértelem, sem érdemi szervezés és művezetés nem szükséges. Egyrészt arra ad tehát ösztönzést, hogy a helyi közösség számára leginkább hasznos feladatokat nagyon munkaintenzív technológiával végezzék el. Másrészt arra, hogy olyan feladatokat lássanak el, amelyeket elsősorban kézi munkaerővel hatékony elvégezni. Az első esetben tehát a közjót növeli az önkormányzat, de pazarló módon, a második esetben ugyan hatékonyan használja az erőforrásokat, de semmi sem garantálja, hogy egyúttal a köz

számára leghasznosabb feladatokat végzik el. Bármelyik megoldást választják tehát az önkormányzatok, a közmunkára fordított tetemes kiadások a lehetségesnél jóval kisebb mértékben növelik a közjót.**

** A közfoglalkoztatási programok működését nem ellenőrzik rendszeresen, ami a korrump felhasználásra is lehetőséget ad – ez azonban nem a programok nagy létszámából következik, így itt nem vettük figyelembe.